Eduskunta
Talousvaliokunta

# Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi tuontipolttoaineiden velvoitevarastoinnista annetun lain väliaikaisesta muuttamisesta sekä maakaasumarkkinalain ja huoltovarmuuden turvaamisesta annetun lain 6 §:n muuttamisesta (232/2022 vp)

Elintarviketeollisuusliitto (ETL) kiittää mahdollisuudesta lausua asiasta. ETL pitää määräaikaista velvoitetta kaasun varastointijärjestelyiden varmistamista perusteltuna ja tarkoituksenmukaisena.

## Suojattujen asiakkaiden laajennus perusteltu

Elintarviketeollisuuden kannalta keskeisintä on maakaasumarkkinalakiin esitettävä suojattujen asiakkaiden määritelmän laajentaminen koskemaan elintarviketeollisuuden huoltovarmuuskriittisiä PK-yrityksiä, mikäli ne eivät pysty vaihtamaan kaasua muihin polttoaineisiin. ETL pitää hyvänä, että lain avulla varmistetaan välttämättömyyshyödykkeiden, ruoan ja juoman, huoltovarmuuden turvaaminen.

Toisaalta on huomioitava, että lakimuutoksen vaikutukset huoltovarmuudelle ovat rajatut kaasun toimitusvarmuusasetuksen estäessä suojatun asiakkaan määritelmän laajentamisen suuriin yrityksiin. ETL olisi pitänyt perusteltuna, että myös suuret yritykset olisivat huoltovarmuusmerkityksen vuoksi suojattujen asiakkaiden piirissä, mutta tätä EU-asetus ei mahdollista. Maakaasua käyttävät myös suuret elintarvikeyritykset, joilla on ruokahuollon kannalta selkeästi suurempi merkitys kuin pk-yrityksillä.  ETL katsoo, että Suomen tulisi vaikuttaa siihen, että toimivaltaiselle viranomaiselle jätettäisiin mahdollisuus arvioida kokonaistilanteen kannalta tarvittavia toimenpiteitä ja vaihtoehtoja toteuttaa ne tarkoituksenmukaisimmalla tavalla.

Helmikuussa 2022 Venäjän hyökättyä Ukrainaan, maakaasun saatavuus elintarviketeollisuudelle nousi erittäin kriittiseksi huoltovarmuusriskiksi. Elintarvikeyritysten maakaasun saatavuuden suojaaminen oli tuolloin varmistettava, sillä yrityksillä ei ollut tosiasiallista mahdollisuutta varmistaa kriittistä energian saantiaan millään muulla energiamuodolla. Ruokahuollon turvaamiseksi huoltovarmuuskriittiseksi luokiteltujen elintarviketeollisuusyritysten maakaasun saatavuus

**Elintarviketeollisuusliitto ry**
Pasilankatu 2, PL 115, 00241 Helsinki
Puhelin (09) 148 871 • Fax (09) 1488 7201
Y-tunnus 0201092-3 • Kotipaikka Helsinki

**Finlands Livsmedelsindustriförbund**
Pasilankatu 2, PB 115, 00241 Helsingfors
Telefon (09) 148 871 • Fax (09) 1488 7201
etl@etl.fi • www.etl.fi

**Finnish Food and Drink Industries' Federation**
Pasilankatu 2, P.O. Box 115, FI-00241 Helsinki
Telephone +358 9 148 871 • Fax +358 9 1488 7201
etl@etl.fi • www.etl.fi

pyrittiin varmistamaan Huoltovarmuuskeskuksen, valtioneuvoston sekä markkinatoimijoiden toimesta.

ETL pitää hyvänä, että lausuntokierroksen jälkeen maakaasumarkkinalain 97 a §:n perusteluja täsmennettiin siten, että vaihtokyvyttömyyden perusteena tulisi olla yrityksestä riippumattomat syyt.

ETL pitää esitystä Huoltovarmuuskeskuksen nimittämiseksi toimivaltaiseksi viranomaiseksi hoitamaan asetuksessa annettuja tehtäviä tarkoituksenmukaisena ja kannatettavana.

ETL tukee sitä, että lakimuutokset ovat tarpeen saattaa voimaan mahdollisimman pian syksyn 2022 aikana.

**Investointien sujuva luvitus varmistettava**

Kevään kaasukriisin seurauksena maakaasua käyttävät elintarvikeyritykset ovat tehneet kiireellisiä investointeja maakaasua korvaaviin energialähteisiin. Investointien myötä elintarviketeollisuusyritysten maakaasun käyttö on vähentynyt, mutta se ei ole loppunut kokonaan. Useissa elintarviketeollisuusyrityksissä on tehty jo pidemmän aikaa suunnitelmallisia toimenpiteitä siirtymiseksi pois fossiilisista polttoaineista.

Tänä vuonna on käynnistetty nopeita toimenpiteitä kaasua käyttävissä yrityksissä kaasun korvaamiseksi. Osalla on ollut mahdollisuus tehdä tarvittavia toimenpiteitä nopeammin ja osalla ne eivät olleet mahdollisia. Tähän vaikuttavat osalla tekniset syyt ja investointikyky. Osalla taas toimet olivat teknisesti raskaampia ja kalliimpia. ETL jäsenkyselyjen mukaan on ilmennyt ongelmia viranomaiskäsittelyjen aikatauluissa, kun on haettu lupia siirtymisessä vaihtoehtoisiin energiamuotoihin, sillä jopa yhdeksän kuukauden lupien käsittelyaika ei vastaa yritysten tarpeeseen varmistaa nopeasti tuotannon jatkuvuus. Yritysten ovat siirtyneet muihin energiamuotoihin osittain tai kokonaan esimerkiksi: biomassan hyödyntäminen, sähköön, biokaasuun ja kaukolämpöön. ETL näkemyksen mukaan yritykset olisivat tarvinneet investointitukimalleja, joita tällaiseen tilanteeseen ei ollut olemassa.

Investointeja koskevissa lupamenettelyissä tulisi ottaa huomioon poikkeukselliset olosuhteet ja yhteiskunnan kriittisten toimijoiden tarpeet. Tämä edellyttää, että toimivaltaisten viranomaisten resurssit varmistetaan ja heitä ohjataan priorisoimaan lupakäsittelyissä näitä toimijoita, jotta pitkittynyt lupamenettely ei aiheuta riskiä ruuan tuotannon vaarantumiselle.

**Elintarviketeollisuuden sähkönsaanti on myös kriittistä**

Elintarvikkeita jalostava elintarviketeollisuus on erityisen riippuvainen erilaisista energiamuodoista ja sähköä käyttävät kaikki yritykset. Lyhytkin sähkökatko aiheuttaa elintarviketeollisuudessa välittömästi hävikkiä ja ruokaerien pilaantumista, tuote-erien pienenemistä ja vaikutuksia koko elintarvikealan arvoketjuun.

Yritysten toiminnan suunnittelun kannalta tiedon saaminen paikalliselta verkkoyhtiöltä mahdollisista sähkökatkoista riittävän ajoissa on kriittistä. Ennakoimattomat sähkökatkot voivat aiheuttaa merkittäviä kustannuksia elintarvikeyrityksille. Katkoista johtuvat ongelmat eivät aiheudu vain tuotantoprosessien keskeytymisestä, vaan myös niiden uudelleen käynnistämistä sekä tuoteturvallisuuden takaamisesta katkon jälkeen.

On keskeistä, että yritykset saavat tietoa sähkökatkoista riittävän ajoissa ja ennakoimattomien katkojen haitat voidaan minimoida. Myös lausunnolla olevaa asetusta sähkönkäyttöpaikkojen etusijajärjestyksestä on selkeytettävä, jotta se tunnistaa paremmin koko ruokaketjun toimintakyvyn turvaamisen.

Kunnioittavasti

Elintarviketeollisuusliitto ry

Mikko Käkelä
toimitusjohtaja

Jukka Ihanus
yhteiskuntasuhdejohtaja

Lisätietoja: Johtaja Jukka Ihanus, jukka.ihanus@etl.fi, 050 463 9929